

LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ 23/2002 vp

Hallituksen esitys verkkotunnuslaiksi sekä viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä syyskuuta 2002 lähettänyt liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen verkkotunnuslaiksi ja viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 96/2002 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 54/2002 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Mikael Nyberg, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Kaarlo Korvola, sisäasiainministeriö
- yksikön johtaja Timo Piikkilä, puolustusministeriö

- neuvotteleva virkamies Arja Terho, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Ari Uusikartano, kauppa- ja teollisuusministeriö
- hallinto-oikeuden tuomari Sirkka Heikkilä, Helsingin hallinto-oikeus
- johtaja Pentti Mäkinen, Keskuskauppakamari
- erikoistutkija Arttu Juuti, Kilpailuvirasto
- yksikönpäällikkö Merja Saari ja verkkotunnuspalveluyksikön päällikkö Tuula Vainionkulma-Paananen, Viestintävirasto
- lakimies Riitta Kokko-Herrala, Kuluttajavirasto
- lakimies Anne Vainio, Elisa Communications
- kehitysjohtaja Marja-Liisa Virtanen, Sonera Oyj
- lakimies Eeva Laatikainen, FiCom
- erityisasiantuntija Simo Tanner, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Lea Mäntyniemi, Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
- projektipäällikkö Markku Lahtinen, Helsingin kauppakamari.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— SanomaWSOY Oyj.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki verkkotunnuksista. Lailla korvattaisiin voimassa ole-

vat telemarkkinalain 37 §:n nojalla annetut Viestintäviraston määräykset.

Esityksen tavoitteena on luoda suomalaisten käyttäjien tarpeiden mukaiset ja joustavat säännökset nimimuotoisten suomalaisten osoitetietojen käytölle maailmanlaajuisessa Internet-tietoverkossa. Esityksen yleistavoitteena on laajentaa yritysten, yhteisöjen ja säätiöiden mahdollisuuksia hyödyntää suomalaisia verkkotunnuksia toiminnassaan sekä edistää tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamista, sähköistä kauppaa ja asiointia tietoverkossa. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi verkkotunnuksen muodosta ja sille asetettavista rajoituksista, verkkotunnushallinnosta, verkkotunnusrekisteristä sekä verkkotunnuspalvelun tarjoajasta. Esityksen mukaan yritykset ja muut yhteisöt, säätiöt ja julkisyhteisöt voisivat hakea suomalaisia verkkotunnuksia, jos haettu tunnus olisi vapaana ja myöntämisen edellytykset muutoin täyttyisivät.

Esityksessä ehdotetaan, että verkkotunnuslakiin liittyvien tehtävien hoitaminen säädettäisiin Viestintäviraston tehtäväksi. Haettavia verkkotunnuksia ei enää pääsääntöisesti tutkitaisi mahdollisten nimi- ja tavaramerkkioikeuteen liittyvien oikeudenloukkausten varalta en-

nakolta, vaan Viestintävirastolla olisi tiettyjen edellytysten täytyessä loukatun pyynnöstä oikeus sulkea tai peruuttaa hyväksytty verkkotunnus. Verkkotunnusten hakijoiden oikeuksien varmistamiseksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi verkkotunnuspalvelun tarjoajasta. Tällaista palvelua tarjoavan tahon tulisi esityksen mukaan ennen toimintansa aloittamista tehdä ilmoitus Viestintävirastolle. Ilmoitusvelvollisuudella varmistettaisiin muun muassa se, että käyttäjät saisivat verkkotunnuksensa käyttöön teknisesti riittävän laadukkaan liittymän tietoverkkoon. Viestintävirasto valvoisi palveluntarjoajien toimintaa ja voisi tietyin edellytyksin kieltää palvelun tarjoajaa välittämästä verkkotunnushakemuksia Viestintävirastoon.

Ehdotetun verkkotunnuslain vuoksi viestintähallinnosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Viestintäviraston tehtäväksi säädettäisiin ehdotetussa verkkotunnuslaissa Viestintävirastolle annettavat tehtävät.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2003.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Luonnollisen henkilön asema

Lausunnossaan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että luonnollinen henkilö ei voi lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentin perusteella hakea eikä saada fi-verkkotunnusta, ellei hän ole yksityinen elinkeinonharjoittaja. Se viittaa edelleen hallituksen esityksen perusteluihin, joissa todetaan, että hallitus selvittää mahdollisuutta myöntää toisen asteen verkkotunnusia myös yksityisille henkilöille. Perustuslakiva-

liokunnan mielestä selvitystä on syytä kiirehtiä sananvapauden käyttömahdollisuuksien edistämisen takia.

Liikenne- ja viestintäministeriön ilmoituksen mukaan selvitystyö toisen asteen verkkotunnuksen myöntämiseksi luonnolliselle henkilölle on vireillä ja tarkoituksena on ryhtyä lainsäädäntötoimiin selvitysten valmistuttua. Selvityksen kohteena ovat muun muassa tunnukseen oikeutettujen piiri ja sen rajaaminen sekä henkilön tunnistaminen. Erityisen kysymyksen muodostavat samannimiset henkilöt ja heidän keskinäisen asemansa määrittäminen. Mahdolliset vahingonkorvauskysymykset liittyvät myös verkkotunnuksen myöntämiseen luonnollisille henkilöille.

Valiokunta pitää tärkeänä, että luonnollinen henkilö voisi saada verkkotunnuksen, koska tulee pyrkiä turvaamaan viestintävälineen käyt-

tämiseksi tarpeellisten verkkotunnusten mahdollisimman laaja saatavuus. Tästä syystä valiokunta pitääkin välttämättömänä, että hallitus pikaisesti selvittää luonnollisen henkilön asemaan liittyvät oikeudelliset ja muut kysymykset. Hallituksen tulee myös sananvapauden käyttömahdollisuuksien edistämiseksi ryhtyä lainsäädäntötoimiin selvityksen valmistuttua. Ylläolevaan viitaten valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen selvittävän luonnollisen henkilön asemaan liittyvät kysymykset ja ryhtyvän pikaisesti lainsäädäntötoimenpiteisiin, jotta myös luonnollinen henkilö voi hakea ja saada laissa säädettävät edellytykset täyttävän verkkotunnuksen (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Verkkotunnuslaki

3 §. Määritelmät. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta täsmennystä 5 §:n 3 momentin mainintaan suomalaisesta julkisyhteisöstä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa vastaavaa täsmennystä pykälän 3 kohtaan.

4 §. Verkkotunnuksen muoto ja sisältö. Lakiesityksen perustelujen mukaan verkkotunnuksessa olisi oltava kolme merkkiä verkkotunnushallinnollisista syistä. Nämä verkkotunnushallinnolliset syyt ovat pykälän perustelujen mukaan kansainväliseen ISO 3166 -standardiin perustuvat alueiden ja kansojen kaksikirjaimiset tunnuksat. Perusteluissa ei esitetä muita verkkotunnushallinnollisia syitä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan perustelujen viittaus ISO 3166 -standardiin syynä kolmen merkin vaatimukselle on harhaanjohtava, koska standardissa ei tällaista vaatimusta ole. Valiokunnan huomiota on myös kiinnitetty siihen, että pykälän vaatimus kolmesta merkistä on ristiriidassa esityksen tavoitteen kanssa, jonka mukaan tavoitteena on laajentaa yritysten ja yhteisöjen mahdollisuuksia hyödyntää .fi-juuren käyttöä toiminnassaan. Muista maista ainakin

Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Baltian maissa on tehty käytännössä mahdolliseksi kaksikirjaimisen verkkotunnuksen rekisteröinti. Kansainvälisten yritysten toiminnan kannalta onkin tärkeää, että ne voivat toimia koko markkina-alueella mahdollisimman laajasti samalla verkkotunnusrakenteella. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaksimerkkisiä tunnuksia on tällä hetkellä käytössä, mm. valtiovarainministeriöllä (vm.fi), valtioneuvostolla (vn.fi), oikeusministeriöllä (om.fi), VR:llä (vr.fi), Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitolla (tt.fi) sekä Iin kunnalla (ii.fi).

Valiokunta katsoo, että yrityksellä, yhteisöllä tai kunnalla, jonka nimi muodostuu vain kahdesta kirjaimesta, tulee olla mahdollisuus käyttää todellista nimeään myös verkkotunnuksessa. Verkkooasioinnissa on olennaista, että asiakkaat muistavat yhdistyksen tai yrityksen käyttämän verkkotunnuksen. Jos verkkotunnusena joudutaan käyttämään jotain muuta kuin rekisteröityä toiminimeä tai aputoiminimeä, eivät asiakkaat löydä yhdistyksen tai elinkeinonharjoittajan sivuille. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälää muutetaan siten, että verkkotunnuksessa tulee olla vähintään kaksi merkkiä. Valiokunta ehdottaa kuitenkin, että samalla annetaan Viestintävirastolle mahdollisuus määrätä, että riittävä määrä kaksimerkkisiä verkkotunnuksia osoitetaan Viestintäviraston käyttöön verkkotunnushallinnon tarpeita varten.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että 4 momentin kielto "hyvän tavan" tai "yleisen järjestyksen" vastaisille ilmaisuille on liian epämääräinen eikä sen vuoksi sovellu sananvapauden käytön sääntely-yhteyteen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa täsmennystä momentin sanamuotoihin siten, että säännöksessä kiellettäisiin loukkaavien tai rikolliseen toimintaan kehottavien ilmaisujen sisällyttäminen verkkotunnukseen.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset pykälän muotoiluun.

5 §. Verkkotunnuksen hakeminen. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan verkkotunnusta haettaisiin Viestintäviraston vahvistaman kaavan

mukaisella lomakkeella. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että verkkotunnuksen hakemista koskevien 1 momentin perustelujen mukaan hakemus on tehtävä kirjallisesti. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tästä muotomääräyksestä tulee säätää lailla. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälää täsmennetään siten, että verkkotunnusta Internet-tietoverkkoon haetaan kirjallisesti Viestintäviraston vahvistamalla lomakkeella, jossa on esitettävä hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että verkkotunnusta voi 3 momentin perusteella hakea mm. "suomalainen julkisyhteisö". Perustuslakivaliokunta on painottanut, että suomalaisena julkisyhteisönä ei ole tapana pitää esityksen perusteluissa mainittuja viranomaisia eikä varsinkaan vieraiden valtioiden edustustoja, ja on tämän vuoksi katsonut, että on syytä tarkistaa säännöksen sanamuotoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tärkeimmät julkisyhteisöt ovat valtio ja kunnat, mutta niihin kuuluvat myös muun muassa Ahvenanmaan maakunta ja kuntayhtymät sekä Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta. Julkisyhteisöjä ovat lisäksi Suomen evankelisluterilainen kirkko ja Suomen ortodoksinen kirkkokunta sekä niiden seurakunnat. Niihin voidaan lukea myös lakisääteiset yhteisöt, kuten esimerkiksi Liikenneturva, kun niillä on julkisluonteisia tehtäviä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi siten, että siinä mainittaisiin suomalaisen julkisyhteisön lisäksi erikseen valtion liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt tarpeellisena arvioida, tulisiko myös hallituksen esityksen perusteluissa mainituilla oppilaitoksilla olla mahdollisuus saada verkkotunnus. Koska koulutuksen järjestäjänä olevalla kunnalla on oikeus saada verkkotunnus, jota koulu voi käyttää, valiokunta on katsonut osittain vastuukysymysten vuoksi, että ei ole aiheellista, että kyseiset oppilaitokset voisivat saada oman verkkotunnuksen.

Ehdotetun pykälän 5 momentin mukaan verkkotunnuksista on suoritettava maksu. Kysymys on valtion viranomaisen virkatoimista, jolloin valiokunnan saaman selvityksen mukaan maksun suuruuden yleisistä perusteista pitää perustulain 81 §:n 2 momentin mukaan säätää lailla. Asiantuntijakuulemisen mukaan säännös on ongelmallinen, koska säännöksiin tulisi ottaa vähintäänkin viittaus valtion maksuperustelakiin (150/1992). Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että momentissa säädetään, että maksun suuruus määräytyy valtion maksuperustelaisissa säädettyjen perusteiden mukaan sekä että maksun suorittamisesta on annettava selvitys hakemuksessa.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset pykälän muotoiluun.

6 §. Viestintäviraston selvittämisvelvollisuus. Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan hakemuksen tarkistamisessa voidaan käyttää koneellista palveluautomaatiojärjestelmää. Esityksen perusteluista ilmenee, että hakemus tehtäisiin sähköisesti ja että käsittelyjärjestelmä tuottaisi ja antaisi verkkotunnuksen. Kysymys on siis kokonaan automatisoidusta päätöksentekojärjestelmästä. Asiantuntijakuulemisessa valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että menettely saattaa antaa aihetta pohtia sääntelyä perustuslaissa säädetyn oikeusturvan kannalta. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon takeisiin kuuluvat mm. oikeus asianmukaiseen käsittelyyn, oikeus tulla kuuluksi ja oikeus saada perusteltu päätös. Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että ehdotettujen säännösten kannalta merkityksellimpiä kysymyksiä on oikeus asianmukaiseen käsittelyyn.

Valiokunta toteaa, että verkkotunnusta haettaessa on esitettävä Viestintäviraston pyytämät hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot. Esityksen perusteluissa painotetaan hakijan omaa selvitysvastuuta. Käyttöön otettava palveluautomaatiojärjestelmä on myös suunniteltu siten, että se ohjaa hakijaa antamaan kaikki lain edellyttämät tiedot ja että hän voi tehdä omat kirjauksensa järjestelmään tietoisena vastuistaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotuksessa kuvattu menettely on katsottu

välttämättömäksi, jotta verkkotunnusten antamisen menettelyä voitaisiin keventää ja siirtää valvonta jälkikäteiseksi, mikä on tarpeen menetelyn massaluonteisuuden vuoksi. Valiokunta katsoo kuitenkin, että pykälässä on syytä säätää tarkemmin palveluautomaatiojärjestelmän toteuttamisesta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälässä säädettäisiin, että verkkotunnuksen hakija voi palveluautomaatiojärjestelmän avulla tarkistaa verkkotunnuksen muotoa ja sisältöä koskevien vaatimusten täyttymistä. Edelleen hän saisi tiedon niistä seuraamuksista, joita voi aiheutua virheellisten tietojen antamisesta palveluautomaatiojärjestelmän kautta.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että ehdotuksesta ei löydy vastausta siihen, miten virkavastuu toteutuu palveluautomaattista järjestelmää käytettäessä. On myös todettu, että ajatus automaattisesta tietojenkäsittelyjärjestelmästä julkisen vallan käyttäjänä lienee vieras esimerkiksi vahingonkorvauslainsäädännön soveltamisen kannalta. Mainittujen syiden vuoksi ja asianmukaisen käsittelyn turvaamiseksi valiokunta katsoo olevan tarpeen, että pykälään otetaan säännös, joka velvoittaa Viestintäviraston osoittamaan virkamiehen, joka vastaa palveluautomaatiojärjestelmän toiminnasta verkkotunnuksen hakemista koskevan asian päätöksentekijänä.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset pykälän muotoiluun.

7 §. Verkkotunnuksen myöntäminen. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että Viestintäviraston on myönnettävä verkkotunnus laissa säädettävien edellytysten täytyessä. Perustuslakivaliokunta on edelleen katsonut, että selvyyden vuoksi on syytä täydentää momenttia tätä vastaavaksi. Valiokunta ehdottaakin vastaavaa täsmennystä momenttiin.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunsaan huomiota pykälän 2 momenttiin ja katsoo, että ehdotus ei ole hakijan oikeusturvan kannalta aivan asianmukainen, koska viranomaisen mahdollisesti havaitsema muu este näyttäisi voivan koskea myös tunnuksen myöntämisen oi-

keudellisia edellytyksiä. Lausunnossa todetaan, että sääntelyä on tämän vuoksi syytä täsmentää, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa, että hakemus raukeaa, jos se on puutteellinen tai siinä havaitaan muu teknisluonteinen este hyväksymiselle. Asiantuntijakuulemisessa on myös kiinnitetty huomiota siihen, että pykälää olisi hakijan oikeusturvan kannalta asianmukaista täydentää viranomaisen informointivaroitusta koskevalla säännöksellä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi puutteen tai esteen korjaamista koskevalla ilmoitusvelvollisuudella sekä hakijan oikeudella pyynnöstään saada raukeamisesta päätös.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset pykälän muotoiluun.

8 §. Verkkotunnuksen muutos ja siirto. Pykälän 1 momentin viimeisessä virkkeessä valiokunta ehdottaa sanan "muutetun" korvaamista sanalla "vapautuneen".

Verkkotunnuksen siirtämistä toiselle koskevassa pykälän 2 momentissa jää avoimeksi, kuka voi tehdä siirtoa koskevan hakemuksen. Liikenne- ja viestintäministeriön antaman selvityksen mukaan on luontevinta, että hakemuksen tekee siirron saaja. Viestintävirasto tarvitsisi siirronsaajalta hakemuksen, koska verkkotunnuksen uudesta haltijasta sekä tunnuksen nimipalvelimistä tarvitaan lain edellyttämät tiedot, eikä näitä tietoja yleensä ole verkkotunnuksen siirtäjällä. Tämän lisäksi verkkotunnuksen siirron saajan oikeusturva yleensä edellyttää, että siirto-prosessi saadaan mahdollisimman nopeasti viereille.

Valiokunta katsoo, että on syytä turvata haltijan asema oikeudettomia siirtohakemuksia vastaan ja ehdottaa säännökseen lisättäväksi vaatimuksen siitä, että verkkotunnuksen siirto edellyttää aina haltijan suostumusta. Tarkoituksena on toteuttaa tunnuksen siirto automaattisessa rekisteröintijärjestelmässä siten, että verkkotunnuksen haltija täyttää erikseen suostumuslomakkeen, joka tallentuu järjestelmään. Lomake edellyttää haltijan käyttäjätunnusta ja salasanaa, ja mahdollisesti haltijan kanssa sovittua erillistä koodia, joka on ainoastaan haltijan tiedossa.

Siirronsaajan siirtohakemus ei etene järjestelmässä ennen kuin siirtohakemukseen on tullut kuittaus siitä, että verkkotunnuksen siirtoa koskeva suostumus on tallennettu järjestelmään.

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset momentin muotoiluihin.

9 §. Verkkotunnuksen uudistaminen. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota pykälän 1 momentin mukaiseen maksuun, joka suoritetaan verkkotunnuksen uudistamisesta. Kyse on valtion viranomaisen virkatoimista, jolloin maksun suuruuden yleisistä perusteista pitää säätää lailla. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että momenttiin otettaisiin viittaus valtion maksuperustelakiin. Valiokunta ehdottaa myös menettelyä täsmennettäväksi siten, että tunnus uudistettaisiin ilmoittamalla asiasta Viestintävirastolle sekä suorittamalla maksu, joka määräytyy valtion maksuperustelain mukaan. Valiokunta on tehnyt vastaavat täsmennykset momentin muotoiluihin.

10 §. Verkkotunnuksen irtisanominen. Esitysten perustelujen mukaan pykälässä tulee olla kaksi momenttia. Tämän vuoksi valiokunta on tehnyt 1 ja 2 momenttien teknisen yhdistämisen.

11 §. Verkkotunnuksen sulkeminen. Hallituksen esityksessä olevan lakiehdotuksen 11 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla Viestintävirasto voi sulkea verkkotunnuksen, jos poliisi tai syyttäjäviranomainen sitä pyytää. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että säännös on sananvapauden sääntelyn yhteydessä liian väljä, ja on pitänyt välttämättömänä, että säännöstä täsmennetään sen tarkoitusta paremmin vastaavaksi. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa kohdan täsmentämistä siten, että verkkotunnus voidaan sulkea poliisin tai syyttäjäviranomaisen pyynnöstä, kun on todennäköisiä syitä epäillä, että sitä käytetään rikolliseen toimintaan. Valiokunta on tehnyt vastaavan muutoksen 1 momentin muotoiluihin.

12 §. Verkkotunnuksen peruuttaminen. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta 4 §:n 4 momentin "hyvän tavan" tai

"yleisen järjestyksen" vastaisia ilmaisuja täsmennettäväksi koskemaan "loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia ilmaisuja". Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa vastaavaa täsmennystä 1 momentin 8 kohtaan.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että lakiehdotuksessa olevassa tilanteessa on kysymys päätöksenteosta, jossa selvitetään suhteellisen harvoja tekijöitä, jotka on määritelty ehdotetun lain 4 §:ssä. Näistä 2 momentin 2 kohdan ja 3 momentin edellytysten täyttyminen jäävät hakijan antaman informaation varaan, kun muut ovat yksiselitteisiä ja teknisesti tarkistettavissa olevia. Sulkulistatoimintoon perustuvan järjestelmän puutteet korjautuisivat siten, että verkkotunnus peruutetaan myöntämisen jälkeen havaitun syyn perusteella. Viittamalla 4 §:n yllä mainittuihin kohtiin 12 §:n 1 momentin 8 kohdassa Viestintävirastolle annettaisiin mahdollisuus viran puolesta korjata sen tietoon tullut virhe ilman, että kolmannen osapuolen olisi pyydetävä peruutusta virastolta. Pykälän 1 momentin 8 kohtaa ehdotetaan tämän vuoksi täsmennettäväksi viittauksin 4 §:n 2 momentin 2 kohtaan ja 3 momenttiin.

Valiokunta ehdottaa myös kielellistä täsmennystä 1 momentin 6 kohtaan siten, että ilmaisu "haltija on lakannut" korvattaisiin ilmaisulla "haltijaa ei enää ole olemassa".

Valiokunta on tehnyt vastaavat muutokset pykälän muotoiluihin.

14 §. Verkkotunnuspalvelun tarjoaja. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota 2 momentin 3 kohdan säännökseen, jonka mukaan palvelun tarjoajan on noudatettava viranomaisen kehotuksia ja pyyntöjä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että sääntelyä on syytä tämentää siten, että palvelun tarjoaja voidaan velvoittaa noudattamaan viranomaisen lakiin perustuvan toimivaltansa mukaisia määräyksiä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa vastaavaa täsmennystä kohtaan.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että 3 momentin säännöstä on tärkeää täydentää niin, että kielto palvelun tarjoajalle välittää verkkotunnushakemuksia viranomaiselle

voidaan asettaa vain velvoittavan päätöksen noudattamatta jättämisen johdosta ja jos tapahtunut rikkomus on olennainen. Valiokunta ehdottaa, että Viestintävirasto annettuaan huomautuksen voisi siinä tapauksessa, ettei se johda säännösten vastaisen tilan korjaamiseen, päätöksellään velvoittaa korjaamaan virheen. Ellei virhettä korjata päätöksen johdosta, Viestintävirasto voi määrääjäksi kieltää verkkotunnuspalvelun tarjoajalta verkkotunnushakemusten välittämisen Viestintävirastoon. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti valiokunta ehdottaa lakiin myös säännöstä kiellon enimmäiskestosta.

Koska 4 momentin mukainen luettelo välityskieltoon asetetuista verkkotunnuspalvelujen tarjoajista muodostaa ainakin osaksi henkilörekisterin, perustuslakivaliokunta on todennut, että on asianmukaista lisätä maininta rekisterin käyttötarkoituksesta säännökseen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi siten, että siitä käy ilmi, että luetteloa pidetään yleistä käyttöä varten ja että siitä on käytävä ilmi, onko kieltoa koskeva päätös lainvoimainen. Verkkosivuilla julkaistavaan luetteloon saa kuitenkin ottaa tiedot vain lainvoimaisista päätöksistä. Säännöksiin ehdotetaan myös määräystä siitä, että välityskieltoa koskevat tiedot on poistettava luettelosta kuukauden kuluttua kiellon päättymisestä ja että luetteloon merkittyjen henkilötietojen käsittelyyn muutoin sovelletaan mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

15 §. Verkkotunnusrekisteri. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että pykälän nojalla pidettävä verkkotunnusrekisteri muodostaa ainakin osaksi henkilörekisterin ja että on asianmukaista lisätä maininta rekisterin käyttötarkoituksesta säännökseen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi siten, että rekisteriä ylläpidetään verkkotunnusten hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että verkkotunnusrekisteriin tulisi myös tunnuksen haltijan yhteystiedot. Asiantuntijakuulemisessa valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että

yksityisellä elinkeinonharjoittajalla voi olla yhteystietona myös sellainen osoite, joka on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan pidettävä salassa, eikä lakiehdotus saisi poistaa tällaiseen ns. turvakieltoon perustuvan yhteystiedon salaisuutta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 1 momentin 2 kohtaa täsmennettäväksi koskemaan tunnuksenhaltijan julkisia yhteystietoja.

Esityksen perustelujen mukaan yleisölle on tarkoitus avata verkkotunnusrekisteriin pääsy yleisen tietoverkon kautta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että tästä on säädettävä lailla, koska tämä merkitsee henkilötietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla. Valiokunta esittää tämän vuoksi uutta 2 momenttia, jossa säädettäisiin siitä, että verkkotunnusrekisteristä voidaan antaa tietoja myös sähköisessä muodossa sekä yleisen tietoverkon kautta. Tarkoituksena on, että henkilötietolakia sovellettaisiin rekisteriin merkittyjen henkilötietojen käsittelyyn.

2. Laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Viestintähallinnosta annetun lain 2 §:ää on viimeksi muutettu 16 päivänä joulukuuta 2002 eduskunnan päätöksellä hallituksen esityksen HE 197/2001 vp perusteella. Tämän vuoksi lain johtolauseetta on muutettava siten, että lakiviitasta 2 §:n osalta täsmennetään koskemaan kyseistä lakia, jota ei vielä ole vahvistettu.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina seuraavasti (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Verkkotunnuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) *suojatulla nimellä tai merkillä* kauppa-, tavaramerkki-, yhdistys-, säätiö- tai puoluerekisteriin merkittyä nimeä tai merkkiä taikka toimintamilaissa (128/1979) ja tavaramerkkilaissa (7/1964) tarkoitettua vakiintunutta nimeä, toisijaista tunnusta tai tavaramerkkiä sekä julkisyhteisön, *valtion liikelaitoksen, itsenäisen julkisoikeudellisen laitoksen, julkisoikeudellisen yhdistyksen sekä vieraan valtion edustuston* tai näiden toimielimen nimeä; sekä

(4 kohta kuten HE)

Verkkotunnus ja sen pysyvyys

4 §

Verkkotunnuksen muoto ja sisältö

Verkkotunnuksessa tulee olla vähintään kaksi merkkiä. *Viestintävirasto voi määrätä, että riittävä määrä kaksimerkkisiä verkkotunnuksia osoitetaan Viestintäviraston käyttöön verkkotunnushallinnon tarpeita varten.* Viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset verkkotunnuksessa sallituista merkeistä.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Verkkotunnus ei saa sisältää *loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia* ilmaisuja.

5 §

Verkkotunnuksen hakeminen

Suomen maatunnukseen päätyvää verkkotunnusta Internet-tietoverkkoon haetaan *kirjallisesti Viestintäviraston vahvistamalla lomakkeella, jossa on esitettävä hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot.*

(2 mom. kuten HE)

Verkkotunnusta voi hakea Suomessa rekisteröity oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja, *suomalainen julkisyhteisö, valtion liikelaitos, itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, julkisoikeudellinen yhdistys ja vieraan valtion edustusto.* Hakija voi hakea yhtä tai useampaa tunnusta. Jos samaa verkkotunnusta hakee useampi kuin yksi hakija, tunnus myönnetään sitä ensin hakeneelle.

(4 mom. kuten HE)

Hakemuksen käsittelemisestä on suoritettava maksu. Maksun suuruus määräytyy valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan. Maksun suorittamisesta on annettava selvitys hakemuksessa.

6 §

Viestintäviraston selvittämisvelvollisuus

Viestintäviraston velvollisuutena on teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisin menetelmin pyrkiä varmistamaan, että haettu verkkotunnus täyttää 4 §:ssä säädetyt edellytykset. (Poist.)

Hakemusten tarkastamisessa voidaan käyttää koneellista palveluautomaatiojärjestelmää. Palveluautomaatiojärjestelmä on toteutettava siten, että verkkotunnuksen hakija voi sen avul-

la tarkistaa verkkotunnuksen muotoa ja sisältöä koskevien vaatimusten täytymisen ja että hän saa tiedon niistä seuraamuksista, joita voi aiheutua virheellisten tietojen antamisesta palveluautomaatiojärjestelmän kautta. Viestintäviraston on nimettävä virkamies, joka vastaa asian käsittelystä palveluautomaatiojärjestelmässä. (Uusi)

7 §

Verkkotunnuksen myöntäminen

Viestintäviraston on myönnettävä verkkotunnus, jos hakemus täyttää verkkotunnuksen hakijaa sekä muotoa ja sisältöä koskevat vaatimukset. Verkkotunnus on voimassa enintään kolme vuotta kerrallaan.

Hakemus raukeaa, jos se on puutteellinen tai Viestintävirasto havaitsee muun teknisluonteisen esteen hyväksymiselle, eikä hakija kehotuksesta huolimatta korjaa puutetta tai estettä asetussa vähintään yhden kuukauden määräajassa. Hakijalle on ilmoitettava puutteen tai esteen korjaamatta jättämisestä aiheutuvasta hakemuksen raukeamisesta. Hakijalla on oikeus pyynnöstä saada raukeamisesta päätös.

8 §

Verkkotunnuksen muutos ja siirto

Verkkotunnuksen haltija voi hakea verkkotunnuksen muutosta Viestintävirastolta. Muutetun tunnuksen haltija voi käyttää edellistä verkkotunnustaan enintään kolme kuukautta muutoksen hyväksymisestä, jollei Viestintävirasto tunnuksen haltijan kirjallisesta perustellusta pyynnöstä jatka määräaikaa. Viestintävirasto voi myöntää vapautuneen verkkotunnuksen uudelle hakijalle aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua määräajan päättymisestä.

Verkkotunnus voidaan siirtää toiselle. Siirto tulee voimaan, kun siirron saaja on tehnyt sitä koskevan hakemuksen 5 §:n mukaisesti ja verkkotunnuksen haltija on antanut suostumuksensa siirtoon. Siirtoa koskevaa hakemusta ei ratkais-

ta, jos verkkotunnuksen peruuttamista tai sulkemista koskeva asia on vireillä Viestintävirastossa.

(3 mom. kuten HE)

9 §

Verkkotunnuksen uudistaminen

Verkkotunnuksen haltija voi uudistaa tunnuksen enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ilmoittamalla asiasta Viestintävirastolle sekä suorittamalla siitä (poist.) maksun, joka määräytyy valtion maksuperustelain mukaan. Viestintävirasto lähettää ilmoituksen uudistamismahdollisuudesta tunnuksen haltijalle kirjeellä sille ilmoitettuun osoitteeseen viimeistään kaksi kuukautta ennen tunnuksen voimassaolon lakkaamista.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

10 §

Verkkotunnuksen irtisanominen

Verkkotunnuksen haltija voi irtisanoa tunnuksen kirjallisella ilmoituksella Viestintävirastolle. Irtisanominen tulee voimaan ilmoitetusta irtisanomispäivästä lukien. Jollei päivää ole ilmoitettu, irtisanominen tulee voimaan sinä päivänä, jona irtisanominen on saapunut Viestintävirastoon.

(2 mom. kuten HE:n 3 mom.)

(3 mom. poist.)

11 §

Verkkotunnuksen sulkeminen

Viestintävirasto voi sulkea verkkotunnuksen enintään yhden vuoden määräajaksi, jos:

1) poliisi- tai syyttäväviranomainen on pyytänyt tunnuksen sulkemista sen vuoksi, että on todennäköisiä syitä epäillä verkkotunnusta käytävän rikoksen tekemiseen;

(2—5 kohdat kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

12 §

Verkkotunnuksen peruuttaminen

Viestintävirasto voi peruuttaa verkkotunnuksen, jos:

(1—5 kohdat kuten HE)

6) tunnuksen haltijaa ei enää ole olemassa;

(7 kohta kuten HE)

8) myöntämisen jälkeen ilmenee, että tunnus sisältää loukkaavia tai rikolliseen toimintaan kehottavia ilmaisuja taikka että se on muodostettu vastoin 4 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 3 momentin säännöistä; tai

(9 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Erinäiset säännökset

13 §

(Kuten HE)

14 §

Verkkotunnuspalvelun tarjoaja

(1 mom. kuten HE)

Palvelun tarjoajan on osaltaan

(1 ja 2 kohdat kuten HE)

3) noudatettava Viestintäviraston antamia verkkotunnuksia koskevia määräyksiä.

Viestintävirasto voi antaa huomautuksen verkkotunnuspalvelun tarjoajalle, joka olennaisesti tai toistuvasti rikkoo 2 momentissa säädettyjä velvoitteita. Jos verkkotunnuspalvelun tarjoaja huomautuksesta huolimatta jatkuvasti rikkoo 2 momentissa säädettyjä velvoitteita, Viestintävirasto voi päätöksellään velvoittaa tämän korjaamaan virheensä. Viestintävirasto voi kieltää määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, verkkotunnuspalvelun tarjoajalta verkkotunnushakemusten välittämisen Viestintävirastoon, jos

palvelun tarjoaja annetusta päätöksestä huolimatta olennaisesti rikkoo 2 momentissa säädettyjä velvoitteita.

Viestintävirasto voi pitää yleistä käyttöä varten luetteloa välityskieltoon asetetuista verkkotunnuspalvelun tarjoajista. Luettelosta on käytävä ilmi, onko kieltoa koskeva päätös lainvoimainen. Viestintäviraston on poistettava välityskieltoa koskevat tiedot luettelosta kuukauden kuluessa kiellon päättymisestä. Jokaisella on oikeus saada tietoja luetteloon merkityistä välityskielloista. Viestintävirasto voi julkaista luettelon Internet-verkkosivuillaan. Verkkosivuilla julkaistavaan luetteloon saa kuitenkin ottaa tiedot vain lainvoimaisista kieltoa koskevista päätöksistä. Luetteloon merkittyjen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

(5 mom. kuten HE)

15 §

Verkkotunnusrekisteri

Viestintävirasto ylläpitää verkkotunnusten hakemista ja muuta yleistä käyttöä varten myönnettyistä verkkotunnuksista julkista rekisteriä, johon merkitään hakemusten ja ilmoitusten perusteella seuraavat tiedot:

(1 kohta kuten HE)

2) tunnuksen haltijan julkiset yhteystiedot;

(3—5 kohdat kuten HE)

Verkkotunnusrekisteristä voidaan antaa tietoa myös sähköisessä muodossa sekä yleisen tietoverkon kautta. Rekisteriin merkittyjen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin mitä henkilötietolaissa säädetään. (Uusi)

16—20 §

(Kuten HE)

2.

Laki

viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viestintähallinnosta 29 päivänä kesäkuuta 2001 annetun lain (625/2001) 2 § sellaisena
kuin se on (*poist.*) laissa (/), seuraavasti:

2 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää luonnollisen henkilön asemaan liittyvät kysymykset ja ryhtyy pikaisiin

lainsäädäntötoimenpiteisiin, jotta myös luonnollinen henkilö voi hakea ja saada laissa säädettävät edellytykset täytävän verkkotunnuksen.

Helsingissä 9 päivänä tammikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Erkki Pulliainen /vihr
vpj. Annika Lapintie /vas
jäs. Klaus Bremer /r
Jyri Häkämies /kok
Erkki Kanerva /sd
Eero Lämsä /kesk
Tero Mölsä /kesk

Markku Rossi /kesk
Ismo Seivästö /kd
Harry Wallin /sd
Lasse Virén /kok
Raimo Vistbacka /ps
vjäs. Kari Myllyniemi /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.

LiVM 23/2002 vp — HE 96/2002 vp